

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.อมร รัชศาสตร์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๐ - ๔๑/๒๕๕๖

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของผู้คัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ฟ. ๓/๒๕๕๔ และหมายเลขดำที่ ฟ. ๕/๒๕๕๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

สรุปข้อโต้แย้ง

๑. ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้านทั้งแปด (นายไมเคิล ชาร์ส เมสคอลล กับพวก) ในคดีแพ่งหมายเลขดำฟอกเงินที่ ฟ. ๓/๒๕๕๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ (กรณีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๓๕) มีความเป็นมาสรุปได้ ดังนี้

ตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมมีหนังสือเลขที่ ศย ๐๑๖/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๔ ส่งสำเนาคำร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน สำเนาคำร้องขอเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย และสำเนารายงานกระบวนการพิจารณาของคดีหมายเลขดำที่ ฟ. ๓/๒๕๕๔ เพื่อขอให้พิจารณา มีข้อเท็จจริง โดยสรุป ดังนี้

๑.๑) วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีหนังสือถึงเลขาธิการ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แจ้งว่านายไมเคิล ชาร์ส เมสคอลล (ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑) มีพฤติการณ์ด้านค้ายาเสพติด เพราะเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ได้ถูกจับกุมที่ประเทศเบลเยียม จากการสืบสวนทราบว่า ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ มีทรัพย์สินส่วนหนึ่งเป็นเงินสดฝากไว้ในธนาคารในประเทศไทย และยังครอบครองโฉนดที่ดิน ซึ่งเชื่อว่าชื่อในนามของบุคคลอื่นจำนวนหลายแปลงในประเทศไทย ดังนั้น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และพนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงได้อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เข้าทำการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม และทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ กับพวกแล้ว มีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่า เงินและทรัพย์สินที่ได้ยึดและอายัดไว้ดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่ได้มา หรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและ

ปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไป ตามนัยมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ อีกทั้งโดยเหตุที่มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแสดงว่าบุคคลที่เป็นเจ้าของ หรือที่อ้างว่าเป็นเจ้าของ หรือผู้รับโอนทรัพย์สินในคดีนี้ เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดมูลฐาน (ในเรื่องความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด) อันเป็นความผิดฐานฟอกเงินอย่างหนึ่งด้วย ซึ่งกฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือได้รับมาโดยไม่สุจริต ตามนัยมาตรา ๕๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ดังนั้น อาศัยอำนาจตามมาตรา ๔๕ และมาตรา ๕๑ จึงขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สิน จำนวน ๒๑,๓๐๑,๓๒๕.๑๑ บาท ตกเป็นของแผ่นดิน

๑.๒) ผู้ร้องคัดค้านทั้งแปดยื่นคำโต้แย้งต่อศาลแพ่ง สรุปได้ว่า

๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เพราะ

(๑) เป็นการใช้กฎหมายอาญาให้มีผลย้อนหลังในทางที่เป็นโทษ กล่าวคือ ผู้ร้องคัดค้านทั้งแปดเห็นว่า การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินนั้น คือการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ซึ่งบัญญัติว่า “โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำผิด มีดังนี้ . . . (๕) ริบทรัพย์สิน” เมื่อการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินหรือการริบทรัพย์สินเป็นโทษอาญาแล้ว ย่อมอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๓๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่บัญญัติว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษทางอาญาเว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

(๒) การอ้างว่าการขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตาม หมวด ๖ นี้ เป็นมาตรการทางแพ่งที่ไม่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ นั้น ย่อมไม่ถูกต้อง เพราะการที่รัฐหรือบุคคลจะใช้สิทธิทางแพ่งเพื่อให้บุคคลอื่นส่งมอบทรัพย์สินให้กับตนเองนั้นต้องเป็นกรณีที่รัฐกับบุคคลมีความสัมพันธ์ทางหนี้ต่อกัน ซึ่งตามกฎหมายแล้วบ่อเกิดแห่งหนี้มีเพียง ๕ กรณีเท่านั้น คือ (๑) สัญญา (๒) ละเมิด (๓) จัดการงานนอกสั่ง (๔) ตาถมิกวรรได้ (๕) หนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้บุคคลต้องชำระให้รัฐ เช่น หนี้ค่าภาษีอากร

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า คำร้องอ้างถึงการกระทำความผิดมูลฐานเพื่อยึดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านทั้งแปด ซึ่งการกระทำความผิดมูลฐานที่ใช้อ้างในการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็น

ของแผ่นดินนี้ล้วนแต่เกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัติมีผลใช้บังคับ คือ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ ทั้งสิ้น กล่าวคือ ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ กระทำความผิดที่เป็นความผิดมูลฐาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ และครั้งสุดท้าย ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ การที่จะใช้บทบัญญัติหมวด ๖ ทั้งหมดมาใช้บังคับแก่คดีนี้จึงเป็นการใช้กฎหมายอาญามาลงโทษแก่บุคคลย้อนหลังย้อนมขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ทั้งหมด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ เพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็นและกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพนั้น การที่พนักงานอัยการอ้างว่านายไมเคิล ชาร์ส เมสคอลล กระทำความผิดมูลฐานโดยถูกจับตามหมายจับที่ประเทศเบลเยียมนั้น ปรากฏว่าคดีดังกล่าวยังไม่มี การฟ้องคดีต่อศาลจึงยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุด การยึดทรัพย์สินและการขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินด้วยข้อเท็จจริง และอาศัยบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้จึงก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ร้องคัดค้านที่ ๓ และที่ ๔

ดังนั้น การที่รัฐบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ โดยที่ยังไม่มีการพิสูจน์ความผิดของบุคคล จึงเป็นการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สิน ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะ

(๑) เป็นบทบัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาความผิดทางอาญาซึ่งขัดต่อมาตรา ๑๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งบัญญัติว่า

“ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และศาลแพ่งธนบุรี มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทั้งปวง และคดีอื่นใดที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น

ศาลอาญา ศาลอาญกรุงเทพใต้ และศาลอาญาธนบุรีมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทั้งปวงที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น รวมทั้งคดีอื่นใดที่มีกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลที่มีอำนาจพิจารณา แล้วแต่กรณี”

(๒) การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามคำร้อง ศาลจะต้องพิจารณาว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน ตามนิยามคำว่า “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” และ “ความผิดมูลฐาน” ในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หรือไม่เสียก่อน

(๓) ศาลที่จะพิจารณาพิพากษาคดีอาญามีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง การให้ศาลแพ่งพิจารณาดังกล่าว จึงทำให้ผู้ร้องคัดค้านเสียเปรียบ

ดังนั้น การที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีนี้จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

๒. ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้าน (นางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ กับพวก) ในคดีแพ่งหมายเลขดำฟอกเงินที่ ฟ. ๕/๒๕๔๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ มีความเป็นมาสรุปได้ ดังนี้

๒.๑) พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งคดีหมายเลขดำที่ ฟ. ๕/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๔ ขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินของนางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ กับพวก ตกเป็นของแผ่นดิน โดยมีความเป็นมา ดังนี้

พนักงานอัยการจังหวัดชลบุรีได้ยื่นฟ้องนางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ กับพวก เป็นจำเลย ความผิดฐานร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (เมทแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ศาลจังหวัดชลบุรีมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๒ ให้ยกฟ้อง นางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ จำเลยที่ ๑ เพราะพยานโจทก์ตกอยู่ในความสงสัย จึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้ และคดีถึงที่สุดแล้ว สำหรับนายไกลรุ่ง ราชกิจ จำเลยที่ ๒ มีคำพิพากษาจำคุก ๒๐ ปี

คณะกรรมการธุรกรรมของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ได้พิจารณาแล้วมีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของนางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ รวมทั้งทรัพย์สินที่ปรากฏหลักฐานทางทะเบียนเป็นชื่อของบุคคลอื่น จำนวน ๒๓ รายการ รวมมูลค่าประมาณ ๑๕,๑๐๗,๕๒๒ บาท (ปัจจุบันราคา ๑๗,๕๗๗,๒๕๑.๕๑ บาท) เป็นการชั่วคราว

ต่อมาคณะกรรมการธุรกรรมในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๔๔ ได้พิจารณาเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่คณะกรรมการธุรกรรมได้ยึดและอายัดไว้ชั่วคราวเห็นว่า เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จึงมีมติขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

๒.๒) นางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ ผู้ร้องคัดค้านที่ ๑ กับพวก ได้ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่ง ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๔ ขอให้สั่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย มีสาระสรุปได้ ดังนี้

๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ทั้งหมด (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เพราะเป็นการใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังในทางที่เป็นโทษแก่บุคคล โดยมีเหตุผลดังนี้

(๑) คำร้องของพนักงานที่ขอให้ศาลมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านทั้งห้า เป็นการลงโทษทางอาญาประเภทหนึ่ง ซึ่งจะกระทำได้ต่อเมื่อกฎหมายบัญญัติไว้ก่อนแล้วว่าเป็นความผิด แต่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๒ โดยมาตรา ๒ ได้บัญญัติให้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือมีผลใช้บังคับในวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ จึงไม่สามารถใช้กฎหมายย้อนหลังให้เป็นโทษแก่บุคคลอื่นได้

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๘ ได้ให้สิทธิแก่เจ้าพนักงานโดยเปิดกว้างในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยมีข้อกำหนดว่าขณะที่กระทำความผิดนั้นมีบทกฎหมายได้บัญญัติว่าเป็นความผิดหรือไม่ หรือความผิดมูลฐานจะถูกศาลพิพากษายกฟ้องแล้วก็ตาม

ดังนั้น การที่ขอให้ริบทรัพย์สินของบุคคลอื่นตกเป็นของแผ่นดินตามคำสั่งศาลจึงเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒

๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ ทั้งหมด (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕

(๑) การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านทั้งห้า โดยอาศัยมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ที่บัญญัติว่า “ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า . . .” ทั้งๆ ที่บุคคลดังกล่าวไม่มีความผิด และมีได้มีส่วนร่วมรู้เห็นในการกระทำความผิดได้รับความเดือดร้อนต้องหยุดทำงานไม่มีรายได้ ลูกๆ ต้องหยุดเรียนกลางคัน จึงถือได้ว่าเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็น และเป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

(๒) เป็นการบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ดังนั้นจึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘

๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ เฉพาะมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาตีความผิดทางอาญา จึงเป็นการบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะซึ่งกระทำมิได้ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ศาลจะต้องพิจารณาให้ได้ความว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาก็คือศาลอาญา ซึ่งในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๖ บัญญัติเรื่องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องคดีอาญาได้ว่า ในการพิจารณาตีความ ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาส่วนอาญา

ดังนั้นมาตรา ๕๕ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๕

๓. โดยที่คำร้องทั้งสองที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๓๕ เหมือนกัน จึงเห็นควรรวมพิจารณาเข้าด้วยกัน

ประเด็นที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

๑. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

๒. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘

๓. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

บทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๓๕

๒. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินการกับทรัพย์สินโดยระบุวิธีและขั้นตอนดำเนินการดังนี้

๑) การยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวของคณะกรรมการธุรกรรม หรือเลขาธิการ ปปง. กรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน ตามมาตรา ๔๘

๒) การมีคำร้องขอให้ทรัพย์สินที่ร้องว่า เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน มีบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(๑) กระบวนการก่อนมีคำขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินของเลขาธิการ ปปง. และพนักงานอัยการ และการรับคำร้องของศาลแพ่งตามมาตรา ๔๕

(๒) การยกข้อต่อสู้เกี่ยวกับการอ้างกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ตามมาตรา ๕๐

(๓) การมีคำสั่งของศาลแพ่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง

(๔) การคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ภายหลังที่ศาลมีคำสั่ง ตามมาตรา ๕๒

(๕) การคืนทรัพย์สินของศาลแพ่งภายหลังมีคำสั่ง ตามมาตรา ๕๓

(๖) กรณีให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินเพิ่มเติมและศาลแพ่งมีคำสั่ง ตามมาตรา ๕๔

(๗) ศาลแพ่งมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว ตามมาตรา ๕๕

(๘) การดำเนินการในลักษณะการบังคับคดีภายหลังศาลแพ่งมีคำสั่ง ตามมาตรา ๕๖ และมาตรา ๕๗

(๙) ขอบเขตการใช้บังคับของหมวด ๖ กับกฎหมายฉบับอื่น ตามมาตรา ๕๘

(๑๐) เขตอำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีว่าด้วยการดำเนินการทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ตามมาตรา ๕๙

ข้อพิจารณา

การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

ความจริงแ่งคิดของเรื่องอาญาสามัญและอาญานี้มีมานานแล้ว เพราะมีอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับคนจำนวนมากขึ้น แต่ยังมีได้มีการศึกษากันโดยละเอียดถึงขนาดจะแยกลักษณะความผิดเป็นพิเศษ แต่ใช้วิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการตรากฎหมายเฉพาะลักษณะความผิดออกมาโดยไม่ไปรวมอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา บัดนี้เกิดคดีที่น่าสนใจ คือ มีคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญของนายไมเคิล ชาร์ส เมสคอลล กับพวก และนางทยอย รัตนกิจ กับพวก ที่ถูกจับกุมเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และทางคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการยึดทรัพย์สินเพื่อให้ตกเป็นของแผ่นดิน โดยผู้ร้องโต้แย้งว่าไม่ควรจะยึดทรัพย์สินของพวกเขาตนเพราะเป็นการลงโทษ

ทางอาญาให้ทรัพย์สินย้อนหลังในเมื่อขณะนั้นยังไม่มีกฎหมายระบุว่า การค้ายาเสพติดเป็นความผิดที่มีโทษ ทรัพย์สิน และการส่งยึดทรัพย์สินเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็น ทั้งการให้ ศาลแพ่งพิจารณาสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินอันเป็นความผิดทางอาญาเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๓๕ ตามลำดับ

เรื่องนี้ศาลรัฐธรรมนูญอาจจะเลือกพิจารณาได้หลายแนวทาง เช่น พิจารณาแบบตัดประเด็น คือ พิจารณาว่า ผู้ร้องใช้สิทธิทางศาลโดยบริสุทธิ์ใจหรือไม่ เพราะอาจร้องต่อศาลขอทรัพย์สินส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับ การกระทำผิดคืนก็ได้ ทำไมต้องมาฟ้องว่าขัดรัฐธรรมนูญ หรือพิจารณาอย่างแคบตามประเด็นที่ร้องมา หรือพิจารณาอย่างกว้างโดยพิจารณาแนวความคิดทางกฎหมายและรัฐศาสตร์เสียก่อน

เห็นว่า เพื่อประโยชน์ของการปรับเปลี่ยนกรอบความคิด (Paradigm) ทางนิติศาสตร์ และ รัฐศาสตร์ น่าจะพิจารณาอย่างกว้างไปก่อน

กรอบความคิดทางกฎหมายโบราณของไทยและของต่างประเทศ

กรอบความคิดทางกฎหมายโบราณของไทย

กฎหมายโบราณของไทย ได้รับแนวความคิดมาจากอินเดียโบราณที่ถือว่ากฎหมาย คือ สิ่งที่พระพรหมผู้สร้างมนุษยชาติ และปกครองโลก (พระมนู) มอบธรรมะที่จะใช้ปกครองมนุษย์มาให้ เรียกว่า พระมนูธรรมศาสตร์ จึงมีความศักดิ์สิทธิ์ที่คนทั้งปวงรวมทั้งพระมหากษัตริย์ต้องปฏิบัติตาม ทำนองเดียวกับบทบัญญัติสัจปรการที่พระเจ้ามอบให้โมเสส ต่อมาเกิดแนวความคิดว่า พระมหากษัตริย์ ทรงมีพระราชอำนาจเด็ดขาด จึงทรงตราพระราชกำหนดบทพระอัยการให้มีผลเป็นกฎหมายได้เรียกว่า “ราชศาสตร์” ของแต่ละองค์ แต่เพื่อไม่ให้ละเมิดพระธรรมศาสตร์ จึงนิยมบัญญัติไว้ต่อกันเรื่อยมา โดยไม่เพิกถอนของเดิม

กฎหมายที่ใช้ปกครองบ้านเมืองไทยฉบับแรกน่าจะได้แก่ “มังรายศาสตร์” คือ กฎหมาย ของพระเจ้ามังรายมหาราช ณ เชียงใหม่ ซึ่งหัวเมืองฝ่ายเหนือรับมาใช้กัน ต่อมาในสมัยอยุธยาที่มีช่วง ปรับปรุงพระธรรมศาสตร์หลายสมัยด้วยกัน เช่น สมัยพระบรมไตรโลกนาถ พระไชยราชา พระเอกาทศรถ พระเจ้าปราสาททอง จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงมีพระราชดำริว่า กฎหมาย สมัยอยุธยากระจัดกระจายครั้งกรุงแตก จึงโปรดให้มีการรวบรวมแก้ไขและจัดหมวดหมู่ใหม่ให้ชัดเจนขึ้น เรียกว่า “กฎหมายตราสามดวง” ทั้งนี้ น่าสังเกตว่ากฎหมายแต่ครั้งมังรายศาสตร์ถึงกฎหมายตราสามดวง มิได้แยกออกเป็นกฎหมายอาญา-กฎหมายแพ่ง หรือกฎหมายเอกชน-กฎหมายมหาชน แต่แบ่งเป็น ลักษณะๆ เช่น ลักษณะทหาร ลักษณะศักดินา ลักษณะทำเนียบศักดินาหัวเมือง ลักษณะโจร ลักษณะพยาน เพิ่งมาแบ่งและจัดระเบียบกฎหมายกันใหม่เป็นแบบยุโรปในสมัยรัชกาลที่ ๕ นี้เอง

กรอบความคิดทางกฎหมายของชาวยุโรปโบราณ

ส่วนในอารยธรรมตะวันตก ยอมรับกันว่ามีระบบกฎหมาย ๒ ระบบ คือ ระบบกฎหมายโรมันที่ใช้กันในภาคพื้นยุโรป และกฎหมายคอมมอนลอว์ที่ใช้ในอังกฤษ ไม่ได้แบ่งเป็นกฎหมายอาญาและแพ่งเรื่องกฎหมายเอกชนและมหาชน โดยชาวโรมันจะแบ่งกฎหมายเป็นประเภทต่างๆ เช่น กฎหมายธรรมชาติ (Jus Naturale) กฎหมายบ้านเมือง (Jus Civile) และกฎหมายระหว่างประเทศ (Jus Gentium) แต่ที่เป็นที่ยอมรับกันแพร่หลาย คือ ประมวลกฎหมายของจักรพรรดิจัสติเนียน ๑๒ เล่ม ประกาศใช้เมื่อปี ๕๒๙ ปี ก่อนคริสตกาล ซึ่งเป็นกฎหมายรวมทุกประเภทคดีที่ใช้บังคับกับชาวโรมัน ต่อมาได้มีการปรับปรุงมาใช้ในฝรั่งเศส สมัยจักรพรรดิโนโปเลียนเรียกว่าประมวลกฎหมาย (แพ่ง) ของโนโปเลียน เมื่อปี ค.ศ. ๑๘๐๔ ส่วนประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสได้รวบรวมขึ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๘๑๐ ส่วนคอมมอนลอว์ของอังกฤษเป็นกฎหมายที่ทยอยประกาศใช้ทีละเรื่องทีละฉบับ โดยถือหลักการยอมรับร่วมกันของเขตแคว้นต่างๆ ซึ่งเดิมมีกฎหมายที่แต่ละท้องถิ่นตราขึ้นใช้ต่างๆ กัน กษัตริย์และขุนนางจึงพยายามจัดทำขึ้นเพื่อให้ใช้ได้ร่วมกันทั้งราชอาณาจักร

อาจกล่าวโดยสรุปว่า การแบ่งกฎหมายออกเป็นกฎหมายแพ่งและอาญาเป็นความคิดที่เกิดขึ้นในสมัยหลังการล่มสลายของจักรวรรดิโรมันซึ่งทำตัวเป็นตำรวจโลกอยู่ระยะหนึ่งแล้วโลกก็เข้าสู่ยุคมีดยุคแวนแคว้นในระบบศักดินา แต่ละแวนแคว้นก็มีกฎหมายของตนเอง จึงเป็นไปได้ว่าเพิ่งแบ่งแยกกฎหมายแพ่งและอาญากันชัดเจนในสมัยจักรพรรดิโนโปเลียนที่ ๑ ใน ค.ศ. ๑๘๐๔ - ๑๘๑๐ เมื่อฝรั่งเศสประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายอาญานั้นเอง ซึ่งก็จะคล้ายกับของไทยที่มีกฎหมายหลายลักษณะรวมกัน เพิ่งมาแบ่งเป็นประมวลกฎหมายอาญาเมื่อ ร.ศ. ๑๒๗ (พ.ศ. ๒๔๕๒) และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งประกาศใช้บรรพ ๑ และบรรพ ๒ ก่อนเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ แล้ว จึงทยอยออกบรรพอื่นตามมา

การที่ประเทศต่างๆ นิยมแบ่งกฎหมายออกเป็นกฎหมายแพ่งและอาญาขึ้นหลังยุคมีดยุคเพราะในยุคหรือพื้น ยุคสำรวจ และแผ่ออาณานิคม แวนแคว้นต่างๆ เริ่มรวมกันขึ้นเป็นประเทศ และประชาชนเริ่มติดต่อค้าขายกันภายในประเทศ เมื่อยุคศักดินาล่มสลายลงความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของที่ดินและไพร่ ผู้อาศัยที่ดิน ซึ่งเป็นแบบเจ้ากับไพร่ นายกับบ่าว นายกับทาส กลายเป็นความสัมพันธ์ของบุคคลเสรีชนที่มีฐานะทางสังคมและกฎหมายเท่าเทียมกันยิ่งขึ้น กฎเกณฑ์จารีตประเพณีของชุมชนเล็กๆ ก็เปลี่ยนมาใช้กฎหมายของประเทศ รัฐจึงต้องออกกฎหมายขึ้นมาใช้บังคับกับคนทั้งประเทศ จึงเกิดแนวคิดว่าการออกกฎหมายทีละเรื่องยากที่จะจดจำและนำไปใช้บังคับได้ จึงเกิดความคิดว่าจะนำมารวมกัน

เป็นประมวลกฎหมาย แต่ถ้านำกฎหมายทุกประเภทมาไว้ด้วยกันก็จะมีปริมาณมาก และเรียงหมวดหมู่เรื่องลำบาก จึงเกิดแนวคิดแยกกฎหมายออกเป็นกฎหมายแพ่งและอาญา และกฎหมายประเภทสารบัญญัติกับบัญญัติ ในที่สุดก็เกิดกฎหมายสำคัญ ๔ ประเภท คือ ประมวลกฎหมายแพ่ง ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยแยกความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไว้เป็นกฎหมายแพ่ง และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนเป็นกฎหมายอาญา และยังขยายแนวคิดแยกออกเป็นกฎหมายเอกชน กฎหมายมหาชน และกฎหมายระหว่างประเทศอีกด้วย แม้จะมีแนวคิดมาแต่สมัยโรมันบ้างแล้ว

กรอบความคิดแบ่งกฎหมายออกเป็นอาญาและแพ่ง

ความคิดของผู้ปกครองประเทศและนักนิติศาสตร์ที่แบ่งกฎหมายเป็น ๒ กลุ่มใหญ่น่าจะมาจากการที่ผู้ปกครองเห็นว่าการกระทำของไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินต่อกันและกัน มีสองประเภท คือ เรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ส่วนตัวอย่างหนึ่ง และเรื่องที่ทำผิดต่อผู้ปกครองประเทศและความผิดที่กระทบกระเทือนขวัญและความสงบสุขของสังคมเป็นส่วนรวมอีกอย่างหนึ่ง จึงมีการออกกฎหมายมาใช้บังคับแก่การกระทำผิดเป็น ๒ พวก ซึ่งขณะนี้เรียกว่าการละเมิดซึ่งจะแก้ไขได้ด้วยการชดใช้ค่าเสียหายต่อกัน ส่วนความผิดอาญาเป็นความผิดที่กระทบกระเทือนต่อผู้ปกครองประเทศ และต่อความสงบสุขของประชาชน ฉะนั้นจึงวางระดับโทษไว้รุนแรงกว่าการชดใช้ค่าเสียหาย

ในด้านระดับโทษ ถ้าเป็นความผิดต่อผู้ปกครองประเทศ เช่น ลอบปลงพระชนม์ หรือประทุษร้ายกษัตริย์และราชวงศ์ การก่อการกบฏ การช่องสมผู้คน จะมีการลงโทษรุนแรงแก่ผู้กระทำ ความผิดและผู้สมคบผู้รู้เห็นอย่างกว้างขวาง เช่น มีการประหารชีวิตและริบทรัพย์ถึงห้าชั่วโคตร แต่ถ้าเป็นความผิดระหว่างราษฎรด้วยกันก็ลงโทษรุนแรงน้อยลงตามโทษานุโทษ เช่น ปล้นแล้วฆ่าเจ้าทรัพย์ตายก็ผิดมากกว่าลักทรัพย์ โทษที่จะลงทางอาญา จึงมีตั้งแต่จำคุก คุมขัง ปรับ ใช้แรงงาน จำคุก ประหารชีวิต ซึ่งเป็นโทษต่อส่วนรวม การริบทรัพย์สิ้นและปรับก็ให้เป็นของหลวง แต่ความผิดทางอาญาบางอย่างเป็นความผิดต่อส่วนตัวแม้จะกระทบกระเทือนต่อสังคมบ้างก็อาจจะลงโทษในลักษณะให้ชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย พร้อมกับปรับเป็นค่าเสียหายแก่รัฐ เช่น คดีหมิ่นประมาท กล่าวอีกนัยหนึ่งโทษทางอาญามีวงกว้างกว่าโทษทางแพ่ง เพราะเป็นโทษที่ต้องชดใช้แก่ผู้เสียหายและแก่รัฐ ในประเด็นนี้ทำให้นักกฎหมายหลายคนยังเถียงกันว่ากฎหมายอาญาเป็นกฎหมายมหาชนหรือกฎหมายเอกชน

ความชัดเจนของการจำแนกเป็นกฎหมายแพ่งและอาญา

ความคิดต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศตะวันตกจะเห็นได้ชัดเจนถ้าพิจารณาจากสภาพสังคมตะวันตกระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ถึงต้นศตวรรษที่ ๒๐ เมื่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับเริ่มขยายตัว

ในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมซึ่งมีการติดต่อค้าขายกันมากขึ้น ข้อพิพาทในทางแพ่งก็เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเราดูจากความสัมพันธ์ลักษณะต่างๆ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยุคแรก ส่วนความผิดทางอาญายังไม่ค่อยพิสดารมากนัก

ความผิดทางอาญาธรรมดา

ความผิดทางอาญาทั่วไป นอกจากส่วนที่เกี่ยวกับผู้ปกครองประเทศคงมีแต่ความผิดต่อบุคคล และทรัพย์สิน กระทำอนาจารและข่มขืน ต่อชีวิตและร่างกาย ต่อเสรีภาพและชื่อเสียง (โปรดดูลักษณะความผิดทางอาญาในกฎหมายอาญา ร.ศ. ๑๒๗ ภาคสอง ซึ่งแบ่งลักษณะความผิดเป็น ๑๐ ส่วน) กล่าวอีกนัยหนึ่งความผิดทางอาญาก็เป็นความผิดที่เกี่ยวกับบุคคล ๒ คน เป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่จะมีผู้ทำความผิดเกิน ๑๐ คน กระทำต่อผู้คนเกิน ๑๐ คน จะไม่ค่อยปรากฏ เช่น โจรเกิน ๑๐ คน ปล้นคนเกิน ๑๐ คน ในคราวเดียวกัน หรือการข่มขืนอนาจารหมู่ ก็ไม่เกิน ๔ - ๕ คน เรียกได้ว่าอาชญากรรมเกิดขึ้นในวงแคบ

ดังนั้นความคิดในทางกฎหมายตั้งแต่โบราณกาลกว่า ๔,๐๐๐ ปี มาแล้ว จึงถือหลักการแก้แค้นแทนเจ้าทุกข์มิให้เจ้าทุกข์แก้แค้นเองอันจะนำไปสู่การบานปลายจนกระทบกระเทือนความสงบสุขของบ้านเมือง ดังที่เรียกว่าหลักการแก้แค้นแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน อันปรากฏมาตั้งแต่สมัยท้าวอัมมาราภิ แห่งบาบิโลน (ประมาณปี ๑๗๕๒ - ๑๗๕๐ ก่อนคริสตกาล) ต่อมา ได้ลดความรุนแรงของโทษลงเป็นลำดับโดยใช้หลักทำให้เจ็ดหลาบและมีให้ผู้ใดเอาเยี่ยงอย่าง หลักการฟื้นฟูผู้กระทำผิด และหลักการฟื้นฟูให้ผู้กระทำผิดกลับตัวเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม หรือหลักความสมานฉันท์ในสังคม

อาจสรุปได้ว่า ความผิดทางอาญา หรืออาชญากรรมในสมัยก่อนเป็นคดีอาญาธรรมดา รัฐสามารถควบคุมได้โดยใช้กฎหมายอาญาธรรมดา และมาตรการจับกุมควบคุมตัว ใต้สวน สืบสวน สอบสวน ฟ้องร้อง วินิจฉัยและบังคับลงโทษได้ด้วยวิธีธรรมดา เช่น ประเทศไทยมีประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ให้กำหนดโทษไว้เพียง ๕ อย่าง คือ ๑) ประหารชีวิต, ๒) จำคุก, ๓) กักขัง, ๔) ปรับ และ ๕) ริบทรัพย์สิน

ความผิดทางอาชญาขนาดใหญ่ หรืออภิมหาอาชญากรรมจะถูกพิจารณาลงโทษเป็นพิเศษ

สังเกตได้ว่าหลังมหาสงครามโลกครั้งที่สอง ลักษณะความผิดทางอาญาได้เพิ่มพูนขึ้น ในทางสากลได้เกิดแนวคิดด้านอาชญากรรมสงคราม และใช้หลักการนี้ลงโทษอาชญากรรมสงครามเยอรมัน อิตาลี และญี่ปุ่น (แต่ศาลไทยไม่ยอมลงโทษผู้นำประเทศเข้าสู่สงคราม โดยถือว่าจะใช้กฎหมายย้อนหลังไปลงโทษการกระทำที่กฎหมายเดิมมิได้ระบุไว้ว่าเป็นความผิดไม่ได้) ในช่วง ค.ศ. ๑๙๕๐ ก็มีความคิดจะ

ลงโทษผู้บริหารประเทศที่สั่งจับกุมและฆ่าประชาชนต่างเผ่าพันธุ์ว่าเป็นอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ (ซึ่งพิจารณาโดยศาลอาญาระหว่างประเทศ) ต่อมาก็มีอาชญากรรมเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (โดยตั้งศาลสิทธิมนุษยชนของยุโรปขึ้นที่กรุงสตาสบูร์ก) เพื่อพิจารณาการละเมิดสิทธิมนุษยชนข้ามชาติ

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงว่าบุคคลมิได้เป็นพลเมืองที่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายของประเทศตนเท่านั้น ยังเป็นพลโลกที่อาจถูกศาลระดับโลกพิจารณาได้ ส่วนพลเมืองของประเทศต่างๆ ในสหภาพยุโรปก็เป็นพลเมืองยุโรป ซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายและศาลต่างๆ ของยุโรปด้วย

ในช่วงปลายศตวรรษที่ ๒๐ ได้มีความเจริญทางเทคโนโลยีสื่อสาร โทรคมนาคมและคมนาคม ทำให้อาชญากรหลายสัญชาติสามารถร่วมมือกันวางเครือข่ายที่จะทำผิดได้อย่างกว้างขวางรุนแรง ถ้าเพียงรัฐบาลประเทศเดียวจะใช้มาตรการป้องกันปราบปรามลงโทษอาชญากรรมไม่ได้ผล จึงมีแนวคิดทางกฎหมายให้หาทางควบคุมความผิดขนาดใหญ่ขึ้นอีกหลายประเภท เช่น

- ๑) อาชญากรรมเกี่ยวกับการลักลอบส่งสินค้าเข้าออกระหว่างประเทศ
- ๒) อาชญากรรมเกี่ยวกับการค้าอาวุธสงครามและอาวุธร้ายแรง
- ๓) อาชญากรรมเกี่ยวกับเพศ การค้าประเวณี การค้ามนุษย์ การค้าแรงงาน
- ๔) อาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด
- ๕) อาชญากรรมเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนจำนวนมาก
- ๖) อาชญากรรมเกี่ยวกับการธนาคาร การลงทุน ตลาดหลักทรัพย์
- ๗) อาชญากรรมเกี่ยวกับการกรรโชกทรัพย์ ริดทรัพย์โดยขบวนการอั้งยี่, ช่องโจร และมาเฟีย
- ๘) อาชญากรรมเกี่ยวกับการทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการในลักษณะขบวนการ
- ๙) อาชญากรรมเกี่ยวกับการก่อการร้าย
- ๑๐) อาชญากรรมเกี่ยวกับบ่อนการพนัน
- ๑๑) อาชญากรรมเกี่ยวกับการหลบหนีภาษีขนาดใหญ่

(ตัวอย่างอาชญากรรมข้างต้นไม่ได้เรียงลำดับตามที่ปรากฏในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไทย มาตรา ๓ ซึ่งระบุอาชญากรรมไว้เพียง ๘ ประเภท)

จะเห็นได้ว่าอาชญากรรมเหล่านี้ มีลักษณะพิเศษต่างจากอาชญากรรมธรรมดา ดังนี้

- ๑) การทำการโดยบุคคลจำนวนมาก อาจมีผู้เกี่ยวข้องนับหมื่น แสน หรือล้าน เช่น อาชญากรรมฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในสงครามเชื้อชาติ ศาสนา หรือลัทธิการเมือง หรือกระบวนการยาเสพติด จะมีผู้ผลิตสารเบื้องต้น ผู้นำสารต่างๆ มาประกอบเป็นสารเสพติด กระบวนการขนย้าย กระบวนการจัดจำหน่ายหลายทอด และผู้เสพ ซึ่งรวมกันจะมีผู้เกี่ยวข้องในแต่ละประเทศนับเป็นล้านคน

บุคคลผู้มีส่วนกระทำผิดมักจัดเป็นองค์การที่มีเครือข่ายแพร่กระจายไปหลายประเทศ และมีการเอารัดเอาเปรียบกัน หักหลังกันถึงขั้นฆ่ากันเองอยู่เนือง ๆ

๒) มีผลกระทบกระเทือนบุคคลจำนวนมาก ทั้งที่มีส่วนรู้เห็น และไม่รู้เห็น เช่น กระบวนการยาเสพติด การพนัน ทำให้คนนับล้านคนเสียสุขภาพ เสียทรัพย์สิน หรือการก่อการร้าย ซึ่งมุ่งหวังข่มขู่รัฐบาลประเทศต่าง ๆ ทำให้บุคคลจำนวนมากที่ไม่เกี่ยวข้องต้องเสียชีวิตบาดเจ็บ เสียทรัพย์สิน เสียขวัญ

๓) เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายสัญชาติ เพราะทำกันเป็นขบวนการลับข้ามชาติ

๔) เกี่ยวข้องกับเงินจำนวนมากทั้งในแง่ทรัพย์สินมาเป็นทุนดำเนินการ หรือได้กำไรจาก การประกอบการ การนำเงินมาฟอก การนำไปลงทุนในแหล่งต่าง ๆ ทำให้เกิดอิทธิพลทางเศรษฐกิจและทางการเมือง และเป็นการชักจูงใจให้บุคคลอยากเข้าร่วมงาน เพราะเห็นว่าเป็นทางได้เงินมาก ๆ โดยง่าย ทำให้วงจรชั่วร้ายหมุนและขยายตัวไปได้ไม่สิ้นสุด

อนึ่ง ผู้เกี่ยวข้องระดับสูงมักสะสมทรัพย์สินไว้เป็นระยะเวลายาวนาน ๔๐ - ๕๐ ปี โดยใช้ลูกน้องชั้นต่ำ ๆ ไปหาเงินมาส่ง หากหักหลังกันก็จะมีการทำร้ายฆ่ากันเป็นทอด ๆ บางทีมีการฆ่าตัดตอน เพื่อมิให้กฎหมายเอื้อมมาถึง

๕) เป็นอาชญากรรมที่ก่อขึ้นได้โดยรวดเร็ว หาหลักฐานยาก เปลี่ยนแปลงรูปแบบง่าย เช่น การถ่ายเทเงินข้ามประเทศ การลงทุนปั่นหุ้น ปลอ่ยก๊วนกระบบฯ

๖) กระทบกระเทือนต่อสังคมจิตวิทยา เศรษฐกิจ และการเมืองรวดเร็วและรุนแรง

อาชญากรรมทุกประเภทข้างต้นส่งผลกระทบต่อประชาชนของประเทศต่าง ๆ ทุกด้าน เช่น ทำลายร่างกายและสมองผู้ติดยาเสพติด อาชญากรรมทางเศรษฐกิจข้ามชาติสามารถทำลายเศรษฐกิจของชาติต่าง ๆ ให้ล่มสลายได้ ด้วยการทุ่มเงินเข้าและถอนเงินออกในปริมาณสูง หรือหลอกลวงให้คนจำนวนมากมาลงทุนแล้วเชิดเงินไป

โดยสรุปอาชญากรรมในรูปแบบนี้ทำให้ประเทศต่าง ๆ ถือว่าเป็นอาชญากรรมพิเศษ ซึ่งอาจออกกฎหมายพิเศษที่ละประเภทความผิด หรือออกมามากับเดียว แต่ระบุหลายสิบหลายร้อยรายการ โดยเฉพาะประเทศที่ไม่ใช่ประมวลกฎหมายอาญา (เช่น สหรัฐอเมริกามีกฎหมายฟอกเงินระบุความผิดที่เกี่ยวข้องไว้กว่า ๒๐๐ รายการ)

จะเห็นได้ว่าความผิดประเภทมหินหาอาชญากรรมเหล่านี้ ถ้าจะถือว่าเป็นความผิดทางอาญาธรรมดาและมีวิธีลงโทษธรรมดาอย่างที่บัญญัติไว้กฎหมายอาญาไทยเพียง ๕ ประการนั้นจะไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองสังคมอย่างแน่นอน ฉะนั้นจะต้องถือว่าอาชญากรรมขนานใหญ่ เป็นอาชญากรรมคนละระดับ

กับอาชญากรรมธรรมดา จึงต้องมีกฎหมายออกมาบังคับใช้เป็นพิเศษ และกำหนดโทษให้มีหลายรูปแบบ เพื่อมิให้เป็นเหตุจูงใจให้อยากเสี่ยงกระทำผิดเหล่านี้ โดยใช้แนวความคิดทางกฎหมายมหาชนเป็นหลัก เมื่อมีการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อมหาชนอย่างรุนแรงเกินกว่าที่จะใช้หลักกฎหมายเอกชน ซึ่งรวมทั้งกฎหมายอาญาในความผิดที่เกิดขึ้นระหว่างเอกชนต่อเอกชน)

โทษและกระบวนการลงโทษสำหรับคดีอาชญากรรม

๑. โทษต่อผู้กระทำความผิด ที่จริงประเทศต่างๆ ก็ไม่มีทางจะเพิ่มโทษให้อาชญากรในคดีอาชญากรรมได้หวาดกลัวมากนัก เพราะคำพิพากษาอาชญากรรมระหว่างบุคคลก็มีโทษถึงประหารชีวิตอยู่แล้ว ส่วนโทษจำคุกแม้จะเพิ่มโทษให้จำคุกนานขึ้นก็ไม่ค่อยได้ประโยชน์อะไรแก่สังคม ซึ่งต้องจ่ายค่าเลี้ยงดู ในอีกแห่งหนึ่งโลกก็มีความเจริญทางจิตใจสูงขึ้นก็พยายามจะลดความรุนแรงของโทษลง เช่น การประหารชีวิต ซึ่งเดิมใช้วิธีรุนแรงน่าหวาดเสียวก็ลดลงเป็นการรมแก๊ส หรือฉีดยา ส่วนโทษจำคุกก็พยายามลดความลำเค็ญ และลดหย่อนผ่อนโทษกันมากขึ้น

๒. โทษต่อทรัพย์สินประเทศต่างๆ เห็นว่าอาชญากรรมรุนแรงเหล่านั้นส่วนมากมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเงิน และเพื่ออุดมการณ์ทางการเมืองและศาสนา ซึ่งในประการหลังนี้คงป้องกันและปราบปรามโดยวิธีการลงโทษต่อตัวบุคคลและต่อทรัพย์สินไม่ได้ แต่เพื่อลดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การเงิน และเพื่อตัดโอกาสสะสมทุนไว้ก่ออาชญากรรมต่อเนื่อง จึงนิยมใช้วิธีสืบสวนล้วงลึกไปถึงแหล่งทุน แหล่งผลประโยชน์ แล้วยึดทรัพย์สินเหล่านั้นเสีย

๓. การปรับปรุงมาตรการเกี่ยวกับการสืบสวนตรวจค้น จับกุม คุมขัง การสอบสวน และลงโทษ ให้ทวีความเข้มงวดและรุนแรงยิ่งขึ้น

๔. การเปลี่ยนแปลงกำหนดอายุความ และวิธีดำเนินการในศาล เช่น การลงโทษตัวบุคคลให้ศาลอาญาพิจารณาส่วนความผิดทางอาญาตามกระบวนการวิธีความอาญา แต่แยกการลงโทษต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องโดยให้ศาลแพ่งเป็นผู้พิจารณาตามกระบวนการวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยอาจยึดทรัพย์สินย้อนหลัง และการยึดทรัพย์สินของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องแม้จะเป็นเสมือนผู้บริสุทธิ์ โดยปล่อยให้เจ้าของทรัพย์สินเป็นฝ่ายพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของทรัพย์สินว่าได้มาโดยสุจริต และให้ถือว่าการพิจารณาของศาลอาญาไม่มีผลผูกพันต่อการพิจารณาของศาลแพ่ง เป็นต้น

๕. การติดตามทรัพย์สินและตัวบุคคลที่ซุกซ่อน หรือหลบหนีในต่างประเทศก็ได้วางมาตรฐานการร่วมมือระหว่างประเทศมากขึ้น เพื่อไม่ให้มีทางหลบหนีซุกซ่อนต่อไป เพราะความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของฝ่ายป้องกันและปราบปรามก็มีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เหมือนกัน แม้จะเป็นฝ่ายตามหลังอาชญากรอยู่ก็ตาม

๖. วิธีสืบหาผู้กระทำผิด และวิธีลงโทษผู้กระทำผิดด้วยวิธีอื่นๆ เพิ่มขึ้นอีกหากอาชญากรรมรุนแรงเหล่านี้มิได้ลดลง อย่างไรก็ตามก็หวังว่าทั้งฝ่ายอาชญากรและฝ่ายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมจะไม่หันไปใช้วิธีการที่ปราศจากจริยธรรมและวิธีการลงโทษถึงห้า หรือเจ็ดชั่วโคตรอย่างที่ทำกันในสังคมอารยธรรมโบราณ

สรุปได้ว่า เมื่ออาชญากรและผู้ประสงค์ร้ายก่ออาชญากรรมที่รุนแรงขึ้น สังคมชาติและสังคมนานาชาติ ก็ต้องหาหนทางป้องกันและปราบปราม เพื่อสันติสุขของส่วนรวม อย่างไรก็ตาม เป็นที่ประจักษ์ชัดว่าการจะใช้มาตรการทางอาญาธรรมมาป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมย่อมไม่สัมฤทธิ์ผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งถือหลักยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง) พิสูจน์ความผิดโดยปราศจากข้อสงสัย ฉะนั้นสังคมชาติและสังคมโลกจำเป็นต้องเปลี่ยนกรอบความคิด (Paradigm) ในเรื่องนี้อย่างไม่มีทางเลี่ยง

ปัญหามีแต่เพียงว่าประเทศไทยและประชาคมนานาชาติจะกำหนดกรอบความคิดสำหรับจะจัดการกับอาชญากรรมอย่างไร เช่น จะวางกรอบใหม่ทั้งหมด หรือจะเติมไปในกรอบเดิมดังที่ทำอยู่ในปัจจุบัน

มาตรการในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของไทยตามแนวคิดของหลักกฎหมายมหาชน

๑. ก่อนมีกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน รัฐบาลไทยได้ใช้วิธีจัดการกับอาชญากรรมร้ายแรงด้วยการทยอยออกเป็นกฎหมายพิเศษที่ถือได้ว่าเป็นความผิดทางอาญาโดยตรงและโดยอนุโลมหรือไม่อาจถือได้ว่าเป็นกฎหมายอาญา เพราะใช้มาตรการต่างๆ เกินกว่าที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่น

๑.๑) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

๑.๒) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายว่าด้วยมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี

๑.๓) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

๑.๔) ความผิดเกี่ยวกับการชักยอกหรือน้อยโกง หรือประทุษร้ายต่อทรัพย์ หรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

สำหรับความผิดอื่นเกี่ยวกับการฟอกเงินโปรดดูรายละเอียดในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓

หลักสำคัญในเรื่องนี้ คือ ความผิดซึ่งจะกลายมาเป็นมูลฐานของกฎหมายฟอกเงินนี้เป็นความผิดตามกฎหมายพิเศษเพื่อประโยชน์ของมหาชนนอกเหนือจากกฎหมายอาญา และกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยทั่วไป

ความผิดเหล่านี้ บางกรณีกฎหมายก็กำหนดให้ไปฟ้องในศาลอาญาบ้าง ศาลแพ่งบ้าง ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศบ้าง หากได้ถือว่าเป็นความผิดทางอาญา หรือทางแพ่งทางใดทางหนึ่งเท่านั้น

๒. หลังจากมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒

๒.๑) เหตุผลของการตรากฎหมายนี้ ในหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัตินี้แสดงว่า

(๑) ผู้กระทำความผิดกฎหมายบางประเภทนำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมาทำการฟอกเงิน เพื่อนำไปใช้ในการกระทำความผิดต่อไปอีก

(๒) ยากแก่การปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเหล่านั้น

(๓) กฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถปราบปรามการฟอกเงิน หรือดำเนินการเกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สินได้เท่าที่ควร

(๔) จำเป็นต้องออกมาตรการใหม่ๆ เพื่อตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมดังกล่าว กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้รวบรวมอาชญากรรมร้ายแรงเหล่านี้มาไว้รวมกัน ๗ - ๘ ประเภท ตามที่บัญญัติในมาตรา ๓ โดยถือว่าเป็นความผิดมูลฐาน เพราะเป็นความผิดร้ายแรงที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายเฉพาะอื่นๆ ดังที่ระบุไว้ในมาตรา ๓ เช่นกัน

จากความผิดมูลฐานนี้รัฐได้พยายามหาทางป้องกันและปราบปรามผ่านกระบวนการฟอกเงินเสียก่อน โดยสันนิษฐานว่าถ้าไม่ได้ผลอีกก็จะต้องป้องกันปราบปรามด้วยวิธีอื่น ๆ ต่อไป

๒.๒) กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้ใช้มาตรการ ๒ ทาง แยกกัน คือ พยายามจับกุมลงโทษผู้กระทำความผิด และพยายามจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

(๑) ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน มีการระบุความผิดไว้ ๒ กลุ่ม ตามที่บัญญัติในมาตรา ๕ (รับโอนเปลี่ยนสภาพทรัพย์สิน และปกปิดอำพรางทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด) และมาตรการอื่นๆ ในบททั่วไป หากมีการสืบสวนจนได้ตัวผู้กระทำความผิดแล้ว ก็จะได้ดำเนินคดีในศาลต่อไปตามลักษณะของความผิดและตามที่กฎหมายนั้นๆ บัญญัติไว้

(๒) การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด ตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๖ ตั้งแต่มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ จะเห็นได้ชัดว่าเป็นการจัดการเกี่ยวกับตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด ตามนิยามในมาตรา ๓ วรรคสี่ ไม่ได้เกี่ยวกับตัวบุคคล เพราะอาจจะยังสืบสวนเพื่อจับกุมดำเนินคดีไม่ได้ หรือเพราะผู้กระทำผิดมีมากมายบางคนอยู่ต่างประเทศยากจะหาหลักฐานมาดำเนินคดีได้ และตัวเงินและทรัพย์สินมีการถ่ายโอนหลายรูปแบบ จึงจำเป็นต้องดำเนินการแก่ทรัพย์สินที่ “มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอนจำหน่ายยกย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้น ทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการทำความผิด” ตามมาตรา ๔๘ ก็ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวไม่เกินกว่าสิบวัน เมื่อตรวจสอบแล้ว “ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการทำความผิด” ก็ให้ส่งเรื่องให้อัยการพิจารณายื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕

เห็นได้ว่า เรื่องนี้รัฐสามารถดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินได้ “เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้” โดยให้ฟ้องร้องต่อศาล ขอยึดและอายัดทรัพย์สินนั้นได้แล้ว ต่อไปเมื่อ “ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้” เลขาธิการ ปปง. ก็สามารถดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลได้แล้ว อันเป็นมาตรการที่เกี่ยวเนื่องเรื่องวิธีพิจารณาความอาญา และวิธีพิจารณาความแพ่งโดยสิ้นเชิง

ในทำนองเดียวกัน กฎหมายนี้ก็ให้อำนาจพนักงานอัยการและศาลดำเนินการฟ้องร้องและสั่งยึดทรัพย์สินได้ เมื่อ “มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า” และ “เชื่อว่า” ตามมาตรา ๕๕ และมาตรา ๕๑

ส่วนการที่ศาลสั่งให้ยึดทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินก็เป็นแนวคิดพิเศษเป็นหลักการใหม่ที่ไม่ถือว่าเป็นริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ หรือเป็นการยึดทรัพย์สินเพื่อคืนเจ้าหนี้ตามกฎหมายแพ่ง แต่เป็นการยึดทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่สุจริตให้ตกเป็นของแผ่นดิน แม้จะไม่เรียกว่าเพื่อชดเชยค่าใช้จ่ายของรัฐที่ต้องใช้ไปในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมร้ายแรงเหล่านี้ก็ตาม

คำวินิจฉัย

เมื่อพิจารณาแล้วว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นกฎหมายมหาชน ซึ่งบัญญัติขึ้นมาเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดร้ายแรงตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๓ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นความผิดรุนแรงมากกว่าความผิดทางอาญาธรรมดา เพราะมีการเตรียมการซับซ้อนต่อเนื่องมานานและกระทำต่อประชาชนจำนวนมากโดยไม่เลือกหน้า และเมื่อได้รับผลประโยชน์

จากการกระทำผิดแล้วก็กระจายผลประโยชน์ออกไปอย่างกว้างขวางซับซ้อน รัฐบาลหลายประเทศต้องวางมาตรการดำเนินการเกี่ยวกับตัวบุคคลผู้มีส่วนกระทำผิด และทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำผิดเป็นพิเศษ ดังนั้น กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงมิใช่กฎหมายอาญาธรรมดา และกระบวนการติดตามหาทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดเพื่อยึดทรัพย์สินเป็นของแผ่นดินก็มิใช่กฎหมายแพ่งธรรมดา

ดังนั้น จึงวินิจฉัยตามประเด็นที่ตั้งไว้ ดังนี้

๑. การดำเนินการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามหมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ไม่เป็นโทษทางอาญาอย่างหนึ่ง เพราะมิใช่โทษริบทรัพย์สิน อันเป็นโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษย้อนหลังตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒

การระบุมตรา ๔๕ มาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๕ ขึ้นต่อสู้ว่า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ นั้น เห็นว่ามาตราดังกล่าวล้วนแต่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินทั้งสิ้น เมื่อพิจารณาว่าไม่เป็นการดำเนินการย้อนหลังทางอาญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ แล้วก็เป็นการขัดแย้งที่ไม่เกี่ยวข้องกัน

๒. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หมวด ๖ (มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕) หากเป็นทรัพย์สินที่ได้มาเกี่ยวเนื่องกับการกระทำผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินก็เป็นทรัพย์สินที่ไม่บริสุทธิ์ย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ เพราะจะถูกกฎหมายจำกัดสิทธินี้ได้ตามหลักบุคคลย่อมขอความยุติธรรมจากศาลได้ เมื่อมาศาลด้วยมือบริสุทธิ์ และเพราะหากผู้ครอบครองทรัพย์สินมีสิทธิโต้แย้งในศาลได้ว่าทรัพย์สินได้มาโดยชอบถือว่าได้รับความคุ้มครองเพียงพอแล้ว

นอกจากนี้เห็นว่า หมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัตินี้ไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ เพราะกฎหมายนี้ได้ตราขึ้นโดยรัฐสภาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ได้ยกเว้นไว้ และการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องการติดตามเอาทรัพย์สินมาเป็นของรัฐก็เป็นข้อจำกัดที่จำเป็นแก่การรักษาความมั่นคงปลอดภัยของมหาชนเท่านั้น โดยบุคคลก็มีโอกาสต่อสู้ว่าทรัพย์สินได้มาโดยสุจริตดังกล่าวแล้ว

๓. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ซึ่งบัญญัติเขตอำนาจศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีว่าด้วยการดำเนินการต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดไม่ขัด

หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะมิได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก้คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ ดังจะเห็นได้ว่า กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ใช้บังคับแก่ความผิดมูลฐานถึง ๘ ความผิด มีผู้กระทำความผิดนับไม่ถ้วน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

ศาสตราจารย์ ดร.อมร รัชศาสตร์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ